

ВИДОВИ, ФОРМИ И НАЧИНИ НА СТЕКНУВАЊЕ НА ИНЖЕНЕРСКИТЕ ОВЛАСТУВАЊА И НИВНО ПРИЗНАВАЊЕ ВО ЧЛЕНКИТЕ НА ЕВРОПСКИОТ СОВЕТ НА ИНЖЕНЕРСКИ КОМОРИ (ЕСЕС)

Dr. Sci. Mile Dimitrovski, PE

Претседател на Комората на овластени архитекти и овластени инженери,
& Координатор на Инженерска иницијатива за регионална соработка (2019-2022)
& Потпретседател на Европскиот Совет на Инженерски комори (ЕСЕС) (2018-
2021)

ОВЛАСТЕН ИНЖЕНЕР

Овластен инженер е лице кое е вклучено во професионалната пракса кое има соодветно образование, тренинг и искуство во инженерските науки и кое применува такви професионални знења со кои ќе ги штити животите, здравјето, имотот и општата благосостојба

Ниеден инженер не може да се занимава со инженерство се додека не е професионално обучен и лиценциран како ОВЛАСТЕН ИНЖЕНЕР

Овластените инженери се исклучително важни за инфраструктурниот развој и за индустријата

ДОКАЗИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ КВАЛИФИКАЦИИ

Сертификат за професионалните квалификации

(Лиценца - Овластување) се издаваат во инженерските Комори кои за тоа имаат јавни овластувања од државата
Овластувањата се издаваат врз база на

1. ОБРАЗОВАНИЕ (степен (ниво) на образование)
2. ВЕШТИНИ (искуство и изработени проекти)

ОБРАЗОВАНИЕ + ВЕШТИНИ = КОМПЕТЕНЦИИ

5 години образование + **5** години професионално искуство + **3** проекти = компетенции

(повеќе квалитет наместо квантитет (бројки))

ВАЖНИ ЗАКЛУЧОЦИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА

Образовните квалификации и нивото на Образование со кои се здобиваат инженерите на универзитетите во државите членки на Европскиот совет на инженерски Комори, и здобиените Дипломи и Сертификати се СЛИЧНИ во сори сите држави

(Закони за градење = компатибилни услови),

И тие се базираат на условот дека кандидатот завршил соодветно ниво високо образование(NQF)

(што значи....)

VII-1 степен (пет години) - дипломиран инженер

(во некои држави називот дипломиран инженер по автоматизам е заменет со мастер по инженерство (Србија, Хрватска, Бугарија) и се употребува ретоактивно, а во некои држави (Македонија, Словенија) се употребува називот **Универзитетски дипломиран инженер**)

Во Бугарија во дипломите пишува:

ниво на квалификација (NQF) = мастер, струка градежен инженер

Во Македонија М-р по градежништво

или

300 ECTS според Болоњската Конвенција

(мастер по инженерство или, магистер на науки од област.....)

Постои иницијатива од Комората до Министерството за Образование за автоматска трансформација на сите дипломи од VII-1 степен (old style) со диплома **мастеринженер** за сите кои завршиле според стариот систем на образование, (наместо сегашното нивно позиционирање на нивото VIA степен кој ги деградира на еден степен пониско образование)

Содржина на регулативата за нивелирање на образовните квалификации стар и нов систем на студирање

стар систем		Болоња	
Vishe	VI-1	Prvi ciklus studiranja	180 kredita
			240 kredita
VISOKO	VII-1	VTOR ciklus	300 EKTS
MAGISTERIUM	VII-2	MASTER (M.Sc)	
DOKTORAT	VIII	TRET ciklus (Ph.D)	>360 kredita

Актуелни услови за стекнување на овластувања во Македонија

Fakultetsko obrazovanje (stari program)		проектирање				ревизија				надзор				изведба			
		А		Б		А		Б		А		Б		А		Б	
		Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj
vishe	VI-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
visoko	VII-1	5	3	2	3	5	3	2(5)	3	5	3	3	3	5	3	2	3
magisteruin	VII-2	Isto kao za VII-1															
dokororat	VIII	Isto kao za VII-1															
Visoko Obrazovanje Eolonja		projektovanje				revizija				nadzor				izvoenje			
		А		Б		А		Б		А		Б		А		Б	
		Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj	Radni Staz	Reference broj
Прв циклус на студии	180 krediti VIA	-	-	---	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	240Krediti VIIB	-	-	2	3	-	-	2(5)	3	-	-	3	3	-	-	2	3
Втор циклус	300 ECTS VIIIA	5	3	2	3	5	3	2(5)	3	5	3	3	3	5	3	2	3
Трет циклус	>360 krediti	5	3	2	3	5	3	2(5)	3	5	3	3	3	5	3	2	3

ЗАКЛУЧОК Бр. 2

Овластувањата се еквивалентни во најголем број од државите членки на ЕСЕС

Има разлики во видовите на сертификатите* и во методите и начинот на стекнување при што некои држави спроведуваат СТРУЧЕН ИСПИТ (или државен стручен испит),

додека некои како база за искуство вршат преглед на проектите каде инженерот соработувал со овластен инженер, и комисијата проценува способноста на кандидатот за самостојна работа како проектант, надзор или ревизија..... (Македонија Бугарија, Хрватска, ...

ЕКВИВАЛЕНЦИЈА

Постојат правни норми за утврдување на еквиваленција, или потпишани договори за признавање на странски овластувања (лиценци)

Искусството на македонската Комора

18

Ако сакаш да соработуваш и да најдеш решение
ЌЕ НАЈДЕШ

Ако не сакаш да соработуваш или да бараш решение
ЌЕ ИЗМИСЛИШ СТОТИЦИ ИЗГОВОРИ ЗА ТОА

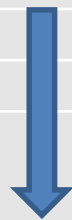
Постои можност за еквиваленција на странските овластувања (некаде наречени лиценци) од соседните држави, и тоа е дефинирано во македонскиот Закон за Градење, со Европската Директивата за професионални квалификации но и со

правилата на Европскиот Совет на Инженерски Комори ECES
(European Council of Engineering Chambers)

and

И ОБРАТНО (VICE VERSA)

Kraj na 2019		0.URBANISTI PLANERI	1.ARHITEKTI	2.GRADJEVIN	3.MASINCI	4.ELEKTRO TEHNIKA	5.SAOBRACAJ	6.GEOTEHNIKA	7.ZIVOTNA SREDINA	8.GEODEZIJA	9.ZPR I PPZ	EN. EFICIENCY	FOREIGN ENGINEERS
PROEKTIRANJE	A	374	46	100	58	91	4	16	26	27	64	25	
	A+B		720	604	247	290	13	55	38	2	1		
	Б		771	571	240	322	40	29	32	5	22		
REVIZIJA	A		33	51	28	39	2	11	14	4	45	14	
	A+B		493	228	153	197	13	16	24	20	1		
	Б		282	373	106	126	7	11	8	1	2		
NADZOR	A		59	133	60	100	1	19	18	18	15	14	
	A+B		792	844	268	308	9	41	31	4	1		
	Б		518	556	213	254	29	23	23	7	5		
IZVEDBA	A		358	432	149	169	2	20	8	24	7		
	A+B		248	162	73	47	2	8	4	3	15		
	Б		120	552	198	261	17	23	9	37	7	14	
Ukupno ovlaštenja 15561		519	4439	4606	1793	2204	139	283	235	159	185	67	
Ukupno članova 6872		210	2100	2100	950	1000	80	134	140	81	190	30	550
%		6%	30%	30%	12%	15%	1,1%	2%	2%	1%	1,5%	0,5%	6%

терминологија?! (во Македонија)

*** ОВЛАСТУВАЊЕ**

се издава на физичко лице- ИНЖЕНЕР

кое ги сполнува условите пропишани со Закон

После добивање на овластување инженерот може да го користи

називот: ОВЛАСТЕН ИНЖЕНЕР (ОИ),

(Professional engineer PE, Certified engineer CE)

ОВЛАСТУВАЊЕТО го издава

Комората на овластени архитекти и овластени инженери врз база на јавното овластување дефинирано во Законот за градење

**** ЛИЦЕНЦА**

Лиценца се издава на КОМПАНИИ (ФИРМИ)

Кои се способни да вршат изведби со склад со Законот за

Градба

има вработено одреден број (3, 4....) овластени инженери.

ЛИЦЕНЦИТЕ ги издава Министерството за транспорт и врски

кое е одговорно и за градежништво

Во 2019 година, вкупно активни
кои работат во Македонија се **82**,
(другите дошле и заминале)

1. The procedure is simple and it is explained on www site of the chamber.
2. The company from North Macedonia, or foreign registried company should sign a request for issuing a certificate for engineer or engineers (confirmation of foreign certificate)
3. For each engineer they will show an certificate from domicile Chamber and a couple of documents such as request from company, copy of passport, copy of Diploma, professional CV and copy of registration of the company.
4. In 15 days - special comity (7 members), check a documents and respond with a confirmation of the certificate, (and an insurance for every engineer).
5. It is not necessary that engineer to speak or understand Macedonian language, as the company where he/she is employed will gave him a personal-translator.
6. There is not an examination for candidates
7. Fee is 200 EURO a year,

ИНЖЕНЕРИ од странски држави во Македонија

- За 8 години, околу **550** инженери “странци” станале членки на македонската Комора
- Основен **услов** е да поседуваат Овластување од нивната сопствена држава (Комора од соодветната држава), и потоа да работи во Компанија регистрирана во Македонија, или во подружница на странска компанија во Македонија
- Сме издале потврди за овластување од 21 различни држави: Германија, Австрија, **Италија**, Шпанија, Бугарија, **Србија**, Хрватска, Словенија, **Грција***, Турција, **Црна Гора**, **Босна и Херцеговина**, Словачка, Чешка Република, Австралија, Канада.....

* 37 engineers from Greece become members of Chamber of certified architects and certified engineers in Macedonia

The Chambers is a place for the **nostrification of projects** designed in foreign companies
... or to give consent (or recommendations) for preparing or revision of the projects with particular emphasis on EURO codes or other European standards and regulations for other professions (electrical and mechanical engineering)

The procedure is also simply, and last not more than 30 days

There is a lot of information about nostrification on www.komoraoui.mk

The Chambers is a place for the **nostrification of projects** designed in foreign companies
... or to give consent (or recommendations) for preparing or revision of the projects with particular emphasis on EURO codes or other European standards and regulations for other professions (electrical and mechanical engineering)

The procedure is also simply, and last not more than 30 days

There is a lot of information about nostrification on www.komoraoui.mk

ОВА Е ПОГРЕШНИОТ ПРИСТА НА НЕКОИ ДРЖАВИ

Дека инженерите од државите кои не се членки на Европската Унија се закана за домашните инженери и инвеститори (или секој странец е закана за домашните инженери)

Engineer from no EU country

Engineers in EU

СОСЕМ СПРОТИВНО.....

Domestic engineer

Foreign Engineer

Mosaic from the archaeological site - Bitola

Очигледно, има разлики помеѓу двете полови на мозаикот но, видливо е дека тие (инженерите) се дел од истиот мозаик.

Затоа, неопходно е **да се отстранат пречките за мобилност.**

Нема сомнение дека што побргу се отстранат пречките и што побргу ја примениме Директивата за професионални квалификации

ќе се создадат подобри шанси за сите инженери

Секој инженер кој дошол да работи во Македонија бил голема помош во Компанијата во која работел, сите тие биле инженери со високи професионални компетенции, а домашните инженери имале најдобар пример за современото инженерство применето во нашата држава,

Тие наши инженери кои работеле заедно со странските инженери, сега имаат подобри вештини и поголема можност да работат насекаде во Европа и во светот

Исто така залагањето на Европскиот Совет на Инженерски комори е да се отстранат пречките кон сите инженери (вклучително и за македонските инженери) да можат слободно со македонските овластувања да аплицираат и да работат во секоја европска држава

Македонскиот пример на отвореност и прифаќање на странските инженери (од 20 држави) покажа дека нерезидентните инженери со странски овластувања не се ЗАКАНА за домашните инвеститори, туку **НАПРОТИВ** преку нивната работа помогнале на Македонската економија, а инженерите кои соработувале со нив се здобиле со нови знаења и искуства

Исто така, македонските инженери треба да бидат храбри и мобилни, и да станат добредојдени за работа во секоја држава, бидејќи само преку заедничка работа и натпревар со другите и тие може да станат многу повешти и подобри инженери

Во 2019 година имаше обид на Европската Унија да направи „мини шенген“, и прво беше инициран проектот WB-6, (western Balkan six), каде со медијација на Унијата, се направи обид за признавање на професионалните квалификации за лекари, стоматолози, архитекти и инженери за 6 држави на Западен Балкан (Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Албанија, Македонија и Србија), Обидот пропадна делумно заради нетрпеливост, делумно заради јазичните бариери, делумно заради политички опструкции.

42

Преговорите беа исклучително тешки и неуспешни и проектот беше прекинат па договор не е постигнат и проектот е ставен на стенд бај.

За разлика од тој пристап (државен) во ИИРС – Инженерска иницијатива за регионална соработка каде од 1.05.2019, Македонија (Миле Димитровски)

е координатор на соработката помеѓу Словенија, Хрватска, Србија, Македонија, Црна Гора и Бугарија), постигнат е коморски договор за меѓусебо прифаќање и олеснување на постапката за признавање на инженерските професионални квалификации помеѓу сите држави, а посебно со целосно олеснети услови потпишани се и билатерални договори меѓу Македонија и Словенија и Македонија и Бугарија

- **Како на пример во Спогодба за взаемно признавање на овлстувањата издадени од инженерските комори на двете држави за чија подготовка и потпишување е заслужна комората на Македонија (Блашко Димитров и Миле Димитровски), во 2014 година**

-
- **ЗАКЛУЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

- Член 13
- Спогодбата е изготвена в два еднообразни екземпляра, всеки от които съдържа паралелен текст на български и македонски език. Двете страни получават по един екземпляр. Спогодбата влиза в сила в деня на нейното подписване и ще се прилага считано от датата на подписването.
- **Спогодбата е составена во два примерока кои содржат паралелен текст на **бугарски и македонски јазик**. Двете страни добиваат по еден примерок. Спогодбава стапува во сила на денот на нејзиното потпишување, а ќе се применува од денот на потпишувањето.**
- Како што е видно, во договорот инженерите се неколкукратно помудри од политичарите, и дека во интерес на инженерите и нивната професионална работа ги отфрлаат сите политички провокации и опструкции за државите и за јазиците.

Наместо заклучок

44

КОГА СЕ САКА, СЕ МОЖЕ*

*македонска народна поговорка

НОВ? Закон за градење???

2. „Влијание на Законот за градење на РС Македонија во реализацијата на хидротехничката инфраструктура“, (проф. М. Јовановски и доц. С. Митовски),
3. „Влијание на Законот за градење во добивање на Одобренија за браните, за нивна градба и измени на проектот во тек на градба“, (С. Михајловски),

NO COMMENT

Обидот на Законодавецот, во новиот Нацрт Закон за Градба, кој ни беше доставен за разгледување, и кој никогаш не беше објавен на ЕНЕР, во себе содржеше **промена на видот, содржината и начинот на стекнување, трајност и продолжување на македонските овластувања.**

Таквиот непромислен обид за промена (па каква и да било?) **може да нанесе ненадоместлива штета на препознатливоста, употребливоста и прифаќањето на таквите „нови“ овластувања на инженерите**

46

Бидејќи овие решенија не се обелоденети преку официјална верзија на нацрт Законот за градба, (ЕНЕР) умесно е да се воздржиме од коментар, но во соодветна писмена преписка да му препорачаме на пишувачот на Законот да ги преиспита решенијата за новите видови на овластувања и начинот на стекнување, и **да ја усогласи материјата со Европските практики и со веќе постигнатиот напредок за признавање на постоечките овластувања во земјите членки на Европскиот Совет на Инженерски Комори (ЕЦЕЦ)**

Управниот Одбор на Комората, во писмена форма го испрати своето мислење до Министерството за транспорт и врски, но немаме комуникација за да разбереме дали овој допис стигнал до вистинското место (пишувачот на законот), и **дали по него ќе следи реакција.??**

КРАЈ НА ПРЕЗЕНТАЦИЈАТА

**ВИДОВИ, ФОРМИ И НАЧИНИ НА СТЕКНУВАЊЕ НА ИНЖЕНЕРСКИТЕ
ОВЛАСТУВАЊА И НИВНО ПРИЗНАВАЊЕ ВО ЧЛЕНКИТЕ НА ЕВРОПСКИОТ
СОВЕТ НА ИНЖЕНЕСКИ КОМОРИ (ECEC)**

Dr. Sci. Mile Dimitrovski, PE, DDG, VP (ECEC)